

WITGATJES IN DE A.W. DUINEN.

Zondag 18 juli 1982 waren wij in de Amsterdamse Waterleidingduinen, waar we een prachtige kans kregen om een Witgatje te observeren. Het was die dag aangenaam weer. Overwegend bewolkt met een half-doorzichtige wolkenlaag (altocumulus), waarbij de temperatuur in de schaduw tussen 12 en 21 uur (zomertijd) boven de 20 graden lag met een maximum van 23,5 graden van 16 tot 17 uur. Er stond 's-middags een straffe noordelijke wind.

Wij bevonden ons in het westelijk gedeelte van het Groot Zwartevelt bij kanaal G25. De waterstand was laag, zodat aan beide oevers flink strandjes waren ontstaan, ideaal voor steltlopers.

Al bij onze aankomst vloog er bliksemsnel een kleine steltloper weg, waarvan donker en helder wit scherp contrasteerden. Wij vermoedden dat het een Witgatje moest zijn.

Nu is het voor de doorgewinterde vogelaar geen grote opgave om een Witgatje te onderscheiden van erop lijkende soorten, maar voor minder gewieksten kunnen er toch vraagtekens rijzen. Wij konden goed vergelijkingen trekken met de Oeverloper en de Groenpootruiter. Beide waren samen met de Witgatjes aanwezig.

Een goede observatie was mogelijk, doordat een van de Witgatjes een uitgebreid bad nam vlak voor onze ogen. Dit mag min of meer als een bijzonderheid worden beschouwd, omdat de vogel bekend staat als erg schuw. De aanwezigheid van vier exemplaren tegelijk mag ook als bijzonder worden aangemerkt gezien hun nogal solitaire levenswijze. De vogels waren zeer donkerbruin aan de bovenzijde, met een zweem van lichtere vlekken. Tussen de exemplaren onderling waren verschillen in donkerte op te merken. De zijkanten van de hals tot de hoogte van de borst en de hals zelf waren bruinachtig gestreept een aanzienlijk lichter dan de rug. Van achter het oog liep een duidelijk waarneembare witachtige oogstreep naar de snavel. De borst, de buik en de staart waren sneeuwwit. Het uiteinde van de staart was zwart, voorafgegaan door zwarte vlekken of dikke strepen. De snavel was donker en de poten waren groenachtig. De onderzijde van de vleugels was tot de vleugelinplant zwartachtigbruin, als van licht beroet glas.

Het gedrag tijdens het fourageren zou verwarring met een Oeverloper hebben kunnen geven. Het Witgatje wipte op dezelfde wijze

met zijn staart als de Oeverloper, maar deed dat wel veel minder. Ook knikte hij met zijn kop, zoals wij dat kennen van de Tureluur, maar ook dat minder intensief. In vergelijking met de Oeverloper is het Witgatje duidelijk een slagje groter, maar als beide soorten niet naast elkaar staan kan je je vergissen. De veel lichtere bovendelen van de Oeverloper en zeker diens vleugelstreep (te zien bij het uitslaan van de vleugels) zijn goede kenmerken om verwarring te voorkomen.

Een stukje verderop fourageerde een Groenpootruiter. Afgezien van de gelijkende groene poten is verwarring met deze vogel nauwelijks mogelijk: hij is veel groter en statiger, heeft lichtere bovendelen en de witte rug.

Ons Witgatje voerde een ware "badshow" op. Hij vloog vleermuisachtig korte stukjes heen en weer, waarbij hij aan het eind van zijn vlucht in het water dook, snel vladderend met zijn vleugels en driftig met de snavel poetsend over de borst en de buik. Opmerkelijk was het indopen van de snavel in het water om daarna achter de vleugel in de buurt van de staartstreek te priemen.

Heeft dit soms te maken met het invetten van de veren, zoals bekend bij eenden? Na het hele ritueel dat zich enkele malen herhaalde, liep de vogel naar een soortgenoot en legde zich op ongeveer 30 cm naast hem in het intussen doorgekomen zonnetje. Een derde vogel liep om dit stel heen, terwijl een flink stuk verderop een vierde aan het fourageren was.

Het is jammer, dat zulke dingen alleen te zien zijn als je geen camera bij je hebt, maar al hebben we geen opnamen kunnen maken, het was interessant en leerzaam.

Literatuur: Petersons Vogelgids

Wim T. Sipma

Tineke Sipma, 20 juli 1982.

